

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

18 juin 2004

PROPOSITION DE LOI

**modifiant les articles 77, 80 et 84
du Code civil en ce qui concerne
le constat de décès et le transport
des dépouilles mortelles**

(déposée par
Mme Liesbeth Van der Auwera)

SOMMAIRE

1. Résumé	3
2. Développements	4
3. Proposition de loi	7

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

18 juni 2004

WETSVOORSTEL

**tot wijziging van de artikelen 77, 80 en 84
van het Burgerlijk Wetboek inzake de
vaststelling van overlijden en
het vervoer van lijken**

(ingediend door
mevrouw Liesbeth Van der Auwera)

INHOUD

1. Samenvatting	3
2. Toelichting	4
3. Wetsvoorstel	7

<i>cdH</i>	: Centre démocrate Humaniste
<i>CD&V</i>	: Christen-Democratisch en Vlaams
<i>ECOLO</i>	: Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales
<i>FN</i>	: Front National
<i>MR</i>	: Mouvement Réformateur
<i>N-VA</i>	: Nieuw - Vlaamse Alliantie
<i>PS</i>	: Parti socialiste
<i>sp.a - spirit</i>	: Socialistische Partij Anders - Sociaal progressief internationaal, regionalistisch integraal democratisch toekomstgericht.
<i>VLAAMS BLOK</i>	: Vlaams Blok
<i>VLD</i>	: Vlaamse Liberalen en Democraten

Abréviations dans la numérotation des publications :		Afkortingen bij de nummering van de publicaties :	
<i>DOC 51 0000/000</i> :	Document parlementaire de la 51e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif	<i>DOC 51 0000/000</i> :	Parlementair document van de 51e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer
<i>QRVA</i> :	Questions et Réponses écrites	<i>QRVA</i> :	Schriftelijke Vragen en Antwoorden
<i>CRIV</i> :	Version Provisoire du Compte Rendu intégral (couverture verte)	<i>CRIV</i> :	Voorlopige versie van het Integraal Verslag (groene kaft)
<i>CRABV</i> :	Compte Rendu Analytique (couverture bleue)	<i>CRABV</i> :	Beknopt Verslag (blauwe kaft)
<i>CRIV</i> :	Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes) (PLEN: couverture blanche; COM: couverture saumon)	<i>CRIV</i> :	Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen) (PLEN: witte kaft; COM: zalmkleurige kaft)
<i>PLEN</i> :	Séance plénière	<i>PLEN</i> :	Plenum
<i>COM</i> :	Réunion de commission	<i>COM</i> :	Commissievergadering

Publications officielles éditées par la Chambre des représentants
 Commandes :
 Place de la Nation 2
 1008 Bruxelles
 Tél. : 02/ 549 81 60
 Fax : 02/549 82 74
 www.laChambre.be
 e-mail : publications@laChambre.be

Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers

Bestellingen :
 Natieplein 2
 1008 Brussel
 Tel. : 02/ 549 81 60
 Fax : 02/549 82 74
 www.deKamer.be
 e-mail : publicaties@deKamer.be

RÉSUMÉ

Une personne qui décède ne peut être inhumée qu'après que l'officier de l'état civil s'est rendu sur les lieux du décès et a délivré une autorisation d'inhumer. L'auteur de la présente proposition de loi considère la réglementation actuelle dépassée et peu pratique. Elle souhaite dès lors supprimer l'obligation de visite sur place. Pour accélérer le transport de la dépouille mortelle vers une autre commune, elle souhaite en outre – en cas de mort naturelle –, conférer au médecin la compétence d'autoriser le transport, sans attendre l'autorisation d'inhumer de l'officier de l'état civil.

SAMENVATTING

Wie overlijdt mag pas begraven worden wanneer de ambtenaar van de burgerlijke stand zich ter plaatse van het overlijden heeft vergewist en een verlot tot teraardebestelling heeft gegeven. De indienster van dit wetsvoorstel acht de huidige regeling verouderd en onpraktisch en wil daarom de verplichting van het bezoek ter plaatse opheffen. Om het vervoer van het stoffelijk overschot naar een andere gemeente te versnellen, wil zij bovendien – in geval van natuurlijk overlijden – aan een geneesheer de bevoegdheid geven het vervoer toe te staan zonder het verlot tot teraardebestelling van de ambtenaar van burgerlijke stand af te wachten.

DÉVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

Aux termes de l'article 6, § 1er, VIII, 7°, de la loi spéciale du 8 août 1980 de réformes institutionnelles, inséré par la loi du 13 juillet 2001, les funérailles et sépultures sont une matière régionale.

Le transport des dépouilles mortelles non incinérées relève toutefois de la compétence de l'autorité fédérale. Le Conseil d'État l'a confirmé dans son avis n° 35.604/1/V concernant le décret du 16 janvier 2004 sur les funérailles et sépultures.¹

Dans notre pays, il n'est toujours pas possible de transporter une dépouille mortelle en dehors des limites de la commune du décès avant que l'officier de l'état civil du lieu du décès ait donné l'autorisation d'inhumer, ce qui peut parfois prendre quelques jours, de sorte que le transport de la dépouille mortelle est empêché.

Lorsqu'une personne décède en un lieu déterminé ou dans une autre commune que celle dans laquelle elle est inscrite, cette situation peut être pénible pour les proches et ennuyeuse pour l'entrepreneur de pompes funèbres.

Pour des raisons émotionnelles et/ou pratiques, il serait souhaitable, dans les cas de mort naturelle, de permettre sans retard la mise en bière provisoire de la dépouille mortelle en un autre lieu.

Le respect des proches et du défunt occupe une place centrale dans la présente proposition de loi.

⁽¹⁾ Le Conseil d'État a déclaré : « L'autorisation de transport en dehors de la commune délivrée par un médecin sans l'autorisation du fonctionnaire de l'état civil, porte en effet dans l'état actuel du droit atteinte de manière disproportionnée à la compétence exercée par l'autorité fédérale dans le cadre des articles 77 à 87 du Code civil, dans lesquels sont énoncées des règles en ce qui concerne l'inhumation, l'autorisation délivrée à cette fin et l'acte de décès, dans le cadre desquelles il est chaque fois présumé que la dépouille mortelle non incinérée repose, soit dans la commune du décès, soit dans l'arrondissement du décès jusqu'au moment où les autorités publiques accomplissent les actes juridiques visés aux articles 77 à 87 du Code civil. Cette réglementation confère notamment au procureur du Roi un droit de disposer temporairement du corps. ».

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Uit artikel 6, § 1, VIII, 7°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, ingevoegd bij wet van 13 juli 2001, vloeit voort dat de begraafplaatsen en de lijkbezorging een gewestmaterie zijn.

Het vervoer van niet-gecremeerde stoffelijke overschotten behoort evenwel tot de bevoegdheid van de federale overheid. De Raad van State heeft dit bevestigd in advies nr. 35.604/1/V inzake het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging.¹

Het is in ons land nog steeds niet mogelijk om een stoffelijk overschot buiten de gemeentegrenzen van de plaats van overlijden te vervoeren alvorens de ambtenaar van de burgerlijke stand van de plaats van overlijden verlof tot teraardebestelling heeft gegeven. Het toestaan van dit verlof kan soms een paar dagen in beslag nemen waardoor het vervoer van het stoffelijk overschot wordt tegengehouden.

Wanneer iemand overlijdt op een bepaalde plaats of in een andere gemeente dan die waarin hij/zij is ingeschreven, kan dit pijnlijk zijn voor de nabestaanden en vervelend voor de begrafenisondernemer.

Omwille van emotionele en/of praktische redenen, is het aangewezen in gevallen van een natuurlijke dood het voorlopig opbaren van het stoffelijk overschot op een andere plaats zonder talmen mogelijk te maken.

Respect voor de nabestaanden en de overledene staat bij dit wetsvoorstel centraal.

⁽¹⁾ De Raad van State stelt: « De door een arts zonder optreden van de ambtenaar van de burgerlijke stand verleende toelating tot vervoer buiten de gemeente maakt – in de huidige stand van het recht – immers op een onevenredige wijze inbreuk op de bevoegdheid die de federale overheid in de artikelen 77 tot 87 van het Burgerlijk Wetboek uitoefent, waarbij regelen worden gesteld inzake de teraardebestelling, het daartoe af te geven verlof en de akte van overlijden, waarbij er telkens van wordt uitgegaan dat het niet-gecremeerde stoffelijke overschot berust in, hetzij de gemeente van het overlijden, hetzij het arrondissement van het overlijden tot het ogenblik waarop de openbare gezagsdragers de in de artikelen 77 tot 87 van het Burgerlijk Wetboek bedoelde rechtshandelingen stellen. Die regeling verleent de Procureur des Konings o.m. een tijdelijk beschikkingsrecht over het lichaam. ».

Que l'officier de l'État civil doive se transporter auprès de la personne décédée pour s'assurer personnellement du décès n'est en outre plus de notre époque.

Avant la loi du 30 mars 1984, une obligation analogue existait en cas de naissance. L'officier de l'état civil devait voir personnellement l'enfant et constater le sexe de celui-ci. Depuis l'entrée en vigueur de la loi du 30 mars 1984, l'officier de l'état civil s'assure de la naissance par une attestation d'un médecin ou d'une accoucheuse diplômée agréés par lui. Ce n'est qu'en cas d'impossibilité d'obtenir une telle déclaration que l'officier de l'état civil se transporte personnellement auprès de l'enfant pour constater la naissance.

COMMENTAIRE DES ARTICLES

Art. 2

Cet article supprime l'obligation pour l'officier de l'état civil de se transporter auprès de la personne décédée pour s'assurer du décès, actuellement prévue à l'article 77 du Code civil.

Il vise également à insérer un alinéa 2, prévoyant qu'en cas de décès d'une personne en un lieu déterminé ou dans une autre commune que celle dans laquelle elle est inscrite, la dépouille mortelle doit pouvoir être transportée dès que le médecin qui a constaté le décès a également constaté qu'il n'y a pas de signes de mort violente ou suspecte et pour autant que ce médecin atteste que le transport ne présente aucun danger pour la santé publique. Le médecin qui dresse l'acte de décès doit satisfaire aux conditions fixées par l'Ordre des médecins pour exercer la profession de docteur en médecine.

Art. 3

Cet article supprime l'obligation pour l'officier de l'état civil de se transporter auprès de la personne décédée pour s'assurer du décès, actuellement prévue à l'article 80 du Code civil.

Daarnaast is het niet meer van deze tijd dat de ambtenaar van de burgerlijke stand zich bij de overledene moet begeven om zich persoonlijk van het overlijden te vergewissen.

Vóór de wet van 30 maart 1984 bestond er een analoge verplichting in het geval van een geboorte. De ambtenaar van de burgerlijke stand moest het pasgeboren kind persoonlijk zien en het geslacht ervan vaststellen. Sinds de wet van 30 maart 1984 vergewist de ambtenaar van de burgerlijke stand zich van de geboorte aan de hand van een verklaring van een door hem toegelaten geneesheer of gediplomeerde vroedvrouw. Slechts wanneer een dergelijke verklaring niet mogelijk is, begeeft de ambtenaar van de burgerlijke stand zich persoonlijk naar het kind om de geboorte vast te stellen.

ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Art. 2

Dit artikel schrapt de verplichting voor de ambtenaar van de burgerlijke stand om zich naar de overledene te begeven om zich van het overlijden te vergewissen, zoals thans bepaald is in artikel 77 van het Burgerlijk Wetboek.

Het voegt daarnaast een tweede lid in. Ingeval van een overlijden van iemand op een bepaalde plaats of in een andere gemeente dan die waarin hij/zij is ingeschreven, moet het vervoer van het stoffelijk overschot kunnen gebeuren wanneer de geneesheer die het overlijden vaststelde, ook vaststelde dat er geen tekenen zijn van gewelddadig of verdacht overlijden en voor zover deze geneesheer attesteert dat er bij het vervoer geen gevaar bestaat voor de volksgezondheid. De geneesheer die het overlijdensattest opstelt moet voldoen aan de voorwaarden die de Orde van Geneesheren oplegt om het beroep van dokter in de geneeskunde te kunnen uitoefenen.

Art. 3

Dit artikel schrapt de verplichting voor de ambtenaar van de burgerlijke stand om zich naar de overledene te begeven en om zich van het overlijden te vergewissen, zoals thans bepaald is in artikel 80 van het Burgerlijk Wetboek.

Art. 4

Cet article supprime l'obligation pour l'officier de l'état civil de se transporter auprès de la personne décédée pour s'assurer du décès, actuellement prévue à l'article 84 du Code civil.

Art. 4

Dit artikel schraapt de verplichting voor de ambtenaar van de burgerlijke stand om zich naar de overledene te begeven en om zich van het overlijden te vergewissen, zoals thans bepaald is in artikel 84 van het Burgerlijk Wetboek.

Liesbeth VAN DER AUWERA (CD&V)

PROPOSITION DE LOI**Article 1er**

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

L'article 77 du Code civil est remplacé par la disposition suivante :

«Art. 77. — Aucune inhumation ne sera faite sans une autorisation, sur papier libre et sans frais, de l'officier de l'état civil du lieu où le décès a été constaté, qui ne pourra la délivrer qu'après avoir dressé un acte de décès, et que vingt-quatre heures après le décès, hors les cas prévus par les règlements de police.

Le transport d'une dépouille mortelle non incinérée peut avoir lieu dès que le médecin ayant constaté personnellement le décès a établi un certificat dans lequel il conclut à une mort naturelle et à une absence de danger pour la santé publique.».

Art. 3

À l'article 80, alinéa 1er, du même Code, les mots «s'y transportera pour s'assurer du décès, et» sont supprimés.

Art. 4

À l'article 84 du même Code, les mots «s'y transportera comme il est dit en l'article 80, et» sont supprimés.

5 mai 2004

WETSVOORSTEL**Artikel 1**

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

Artikel 77 van het Burgerlijk Wetboek wordt vervangen als volgt:

«Art. 77. — Geen teraardebestelling geschiedt zonder een kosteloos afgegeven toestemming van de ambtenaar van de burgerlijke stand van de plaats waar het overlijden werd vastgesteld, die dit slechts mag afgeven dan nadat hij een akte van overlijden heeft opge maakt en eerst vierentwintig uren na het overlijden, behalve in de gevallen door de politieverordeningen bepaald.

Het vervoer van een niet-gecremeerd stoffelijk overschot kan gebeuren vanaf het moment dat een geneesheer die het overlijden persoonlijk heeft vastgesteld een attest heeft opgesteld waarin hij besluit tot een natuurlijke doodsoorzaak en een afwezigheid van gevaar voor de volksgezondheid.».

Art. 3

In artikel 80, eerste lid van hetzelfde Wetboek, vervallen de woorden «begeeft zich ter plaatse om zich van het overlijden te vergewissen en».

Art. 4

In artikel 84 van hetzelfde Wetboek vervallen de woorden «zich ter plaatse begeeft, zoals in artikel 80 bepaald is, en».

5 mei 2004

Liesbeth VAN DER AUWERA (CD&V)

TEXTE DE BASE

21 mars 1804

CODE CIVIL

Art. 77

Aucune inhumation ne sera faite sans une autorisation, sur papier libre et sans frais, de l'officier de l'état civil, qui ne pourra la délivrer qu'après s'être transporté auprès de la personne décédée, pour s'assurer du décès, et que vingt-quatre heures après le décès, hors les cas prévus par les règlements de police.

Art. 80

En cas de décès dans les hôpitaux militaires, civils ou autres maisons publiques, les supérieurs, directeurs, administrateurs et maîtres de ces maisons seront tenus d'en donner avis, dans les vingt-quatre heures, à l'officier de l'état civil, qui s'y transportera pour s'assurer du décès, et en dressera l'acte conformément à l'article précédent, sur les déclarations qui lui auront été faites, et sur les renseignements qu'il aura pris.

Il sera tenu en outre, dans les dits hôpitaux et maisons, des registres destinés à inscrire ces déclarations et ces renseignements.

L'officier de l'état civil enverra l'acte de décès à celui du dernier domicile de la personne décédée, qui l'inscrira sur les registres.

Art. 84

En cas de décès dans les prisons ou maisons de réclusion et de détention, il en sera donné avis sur-le-champ, par les concierges ou gardiens, à l'officier de l'état civil, qui s'y transportera comme il est dit en l'article 80, et rédigera l'acte de décès.

TEXTE DE BASE ADAPTE A LA PROPOSITION

21 mars 1804

CODE CIVIL

Art. 77

Aucune inhumation ne sera faite sans une autorisation, sur papier libre et sans frais, de l'officier de l'état civil du lieu où le décès a été constaté, qui ne pourra la délivrer qu'après avoir dressé un acte de décès, et que vingt-quatre heures après le décès, hors les cas prévus par les règlements de police.

Le transport d'une dépouille mortelle non incinérée peut avoir lieu dès que le médecin ayant constaté personnellement le décès a établi un certificat dans lequel il conclut à une mort naturelle et à une absence de danger pour la santé publique.¹

Art. 80

En cas de décès dans les hôpitaux militaires, civils ou autres maisons publiques, les supérieurs, directeurs, administrateurs et maîtres de ces maisons seront tenus d'en donner avis, dans les vingt-quatre heures, à l'officier de l'état civil, qui (...) ² en dressera l'acte conformément à l'article précédent, sur les déclarations qui lui auront été faites, et sur les renseignements qu'il aura pris.

Il sera tenu en outre, dans les dits hôpitaux et maisons, des registres destinés à inscrire ces déclarations et ces renseignements.

L'officier de l'état civil enverra l'acte de décès à celui du dernier domicile de la personne décédée, qui l'inscrira sur les registres.

Art. 84

En cas de décès dans les prisons ou maisons de réclusion et de détention, il en sera donné avis sur-le-champ, par les concierges ou gardiens, à l'officier de l'état civil, qui (...) ³ rédigera l'acte de décès.

¹ Art. 2: remplacement.

² Art. 3: suppression.

³ Art. 4: suppression.

BASISTEKST

21 maart 1804

BURGERLIJK WETBOEK

Art. 77

Geen teraardebestelling geschiedt zonder een kosteloos afgegeven verlof van de ambtenaar van de burgerlijke stand, die dit echter niet mag afgeven dan nadat hij zich naar de overledene heeft begeven om zich van het overlijden te vergewissen, en eerst vierentwintig uren na het overlijden, behalve in de gevallen door politieverordeningen bepaald.

Art. 80

In geval van overlijden in militaire of burgerlijke ziekenhuizen of in andere openbare inrichtingen, zijn de oversten, bestuurders, beheerders en hoofden van die huizen gehouden daarvan binnen vierentwintig uren kennis te geven aan de ambtenaar van de burgerlijke stand; deze begeeft zich ter plaatse om zich van het overlijden te vergewissen en maakt, overeenkomstig het vorige artikel, een akte ervan op, op grond van de verklaringen die hem zijn gedaan en de inlichtingen die hij heeft ingewonnen.

Bovendien worden in die ziekenhuizen en inrichtingen registers gehouden voor het inschrijven van die verklaringen en die inlichtingen.

De ambtenaar van de burgerlijke stand doet de akte van overlijden toekomen aan zijn ambtsgeenoot van de laatste woonplaats van de overledene, die ze in de registers inschrijft.

Art. 84

In geval van overlijden in een gevangenis, een huis van opsluiting of van hechtenis, geven de portiers of bewaarders dadelijk daarvan kennis aan de ambtenaar van de burgerlijke stand, die zich ter plaatse begeeft, zoals in artikel 80 bepaald is, en de akte van overlijden opmaakt.

BASISTEKST AANGEPAST AAN HET VOORSTEL

21 maart 1804

BURGERLIJK WETBOEK

Art. 77

Geen teraardebestelling geschiedt zonder een kosteloos afgegeven toestemming van de ambtenaar van de burgerlijke stand van de plaats waar het overlijden werd vastgesteld, die dit slechts mag afgeven dan nadat hij een akte van overlijden heeft opgemaakt en eerst vierentwintig uren na het overlijden, behalve in de gevallen door de politieverordeningen bepaald.

Het vervoer van een niet-gecremeerd stoffelijk overschot kan gebeuren vanaf het moment dat een geneesheer die het overlijden persoonlijk heeft vastgesteld een attest heeft opgesteld waarin hij besluit tot een natuurlijke doodsoorzaak en een afwezigheid van gevaar voor de volksgezondheid.¹

Art. 80

In geval van overlijden in militaire of burgerlijke ziekenhuizen of in andere openbare inrichtingen, zijn de oversten, bestuurders, beheerders en hoofden van die huizen gehouden daarvan binnen vierentwintig uren kennis te geven aan de ambtenaar van de burgerlijke stand; deze (...) ² maakt, overeenkomstig het vorige artikel, een akte ervan op, op grond van de verklaringen die hem zijn gedaan en de inlichtingen die hij heeft ingewonnen.

Bovendien worden in die ziekenhuizen en inrichtingen registers gehouden voor het inschrijven van die verklaringen en die inlichtingen.

De ambtenaar van de burgerlijke stand doet de akte van overlijden toekomen aan zijn ambtsgeenoot van de laatste woonplaats van de overledene, die ze in de registers inschrijft.

Art. 84

In geval van overlijden in een gevangenis, een huis van opsluiting of van hechtenis, geven de portiers of bewaarders dadelijk daarvan kennis aan de ambtenaar van de burgerlijke stand, die (...) ³ de akte van overlijden opmaakt.

¹ Art. 2: vervanging.

² Art. 3: opheffing.

³ Art. 4: opheffing.